

TÁMOP-4.1.1.F-14/1/KONV-2015-0006

SZTE TTIK, KTCS, 1a) Duális és moduláris
képzésfejlesztés a mesterképzéshez

Aromás elektrofil szubsztitúció

Pálinkó István, egyetemi tanár

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

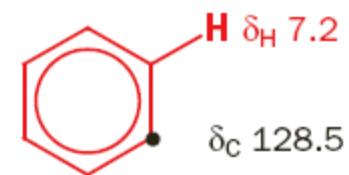
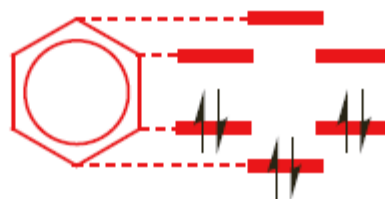
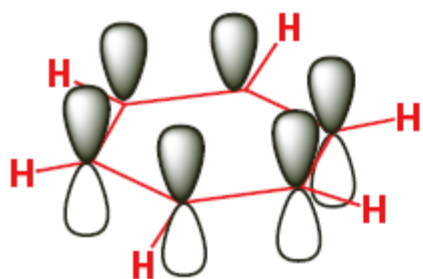
Európai Unió
Európai Szociális
Alap

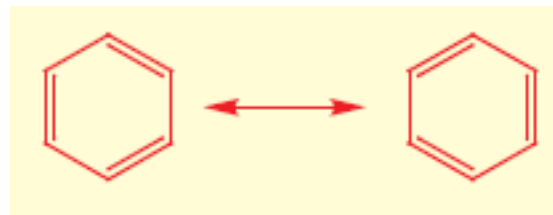
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

az alapvegyület a benzol

MO modell

VB modell

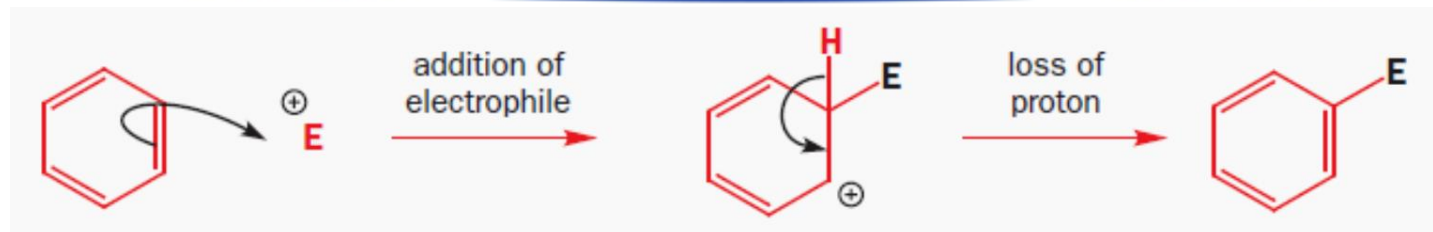

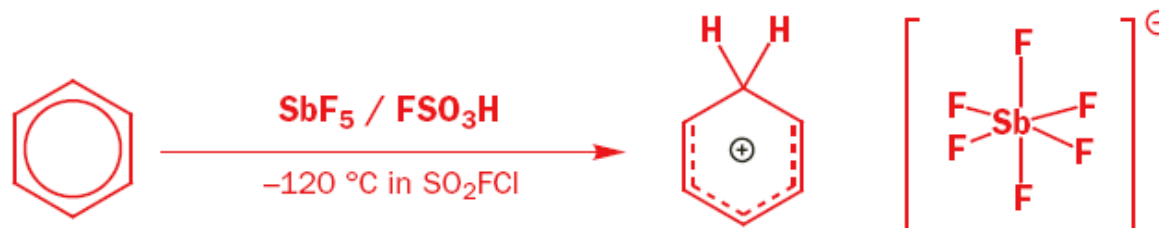
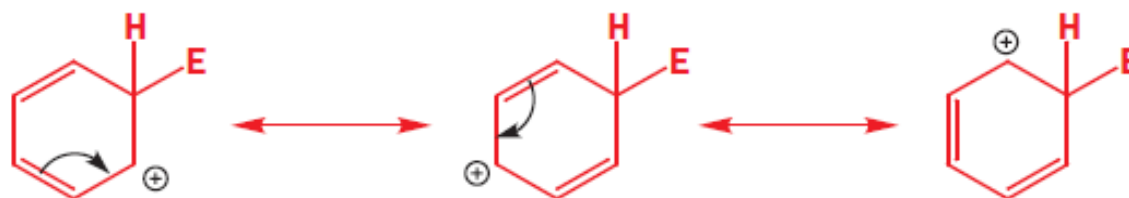
Benzene can be persuaded to react with bromine if a Lewis acid catalyst such as AlCl_3 is added. The product contains bromine but is not from either *cis* or *trans* addition.

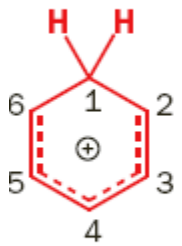
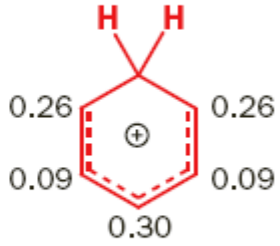

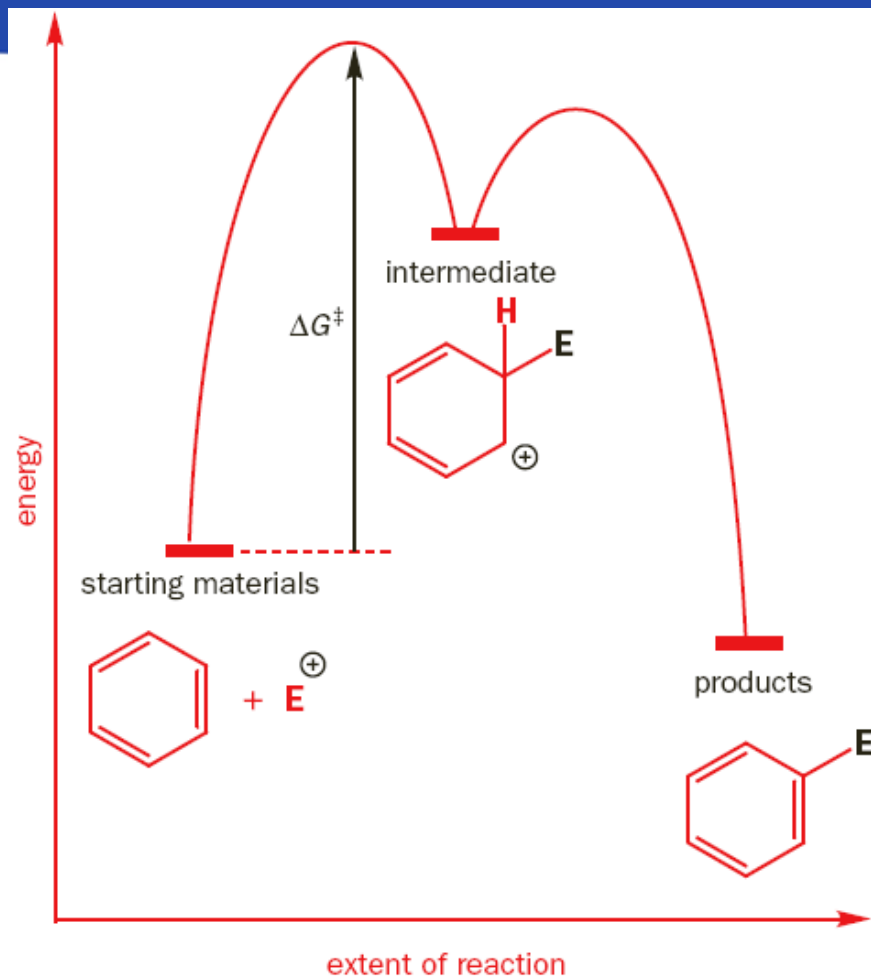
általános mechanizmus

σ -komplex vagy Wheland intermedier

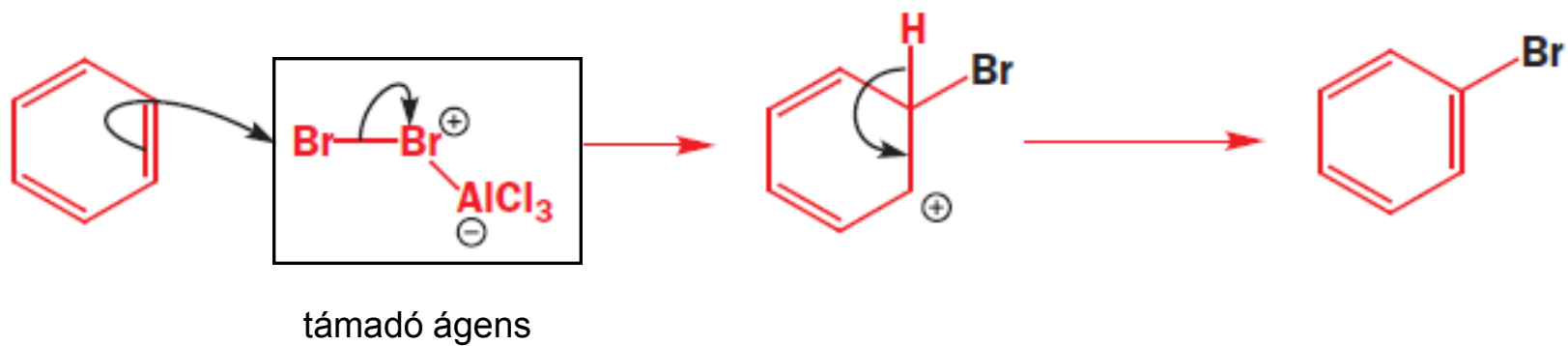
Compound	Position	δ_{H} , p.p.m.	δ_{C} , p.p.m.	Calculated charge distribution
	1	5.6	52.2	
	2, 6	9.7	186.6	
	3, 5	8.6	136.9	
	4	9.3	178.1	
benzene		7.33	129.7	

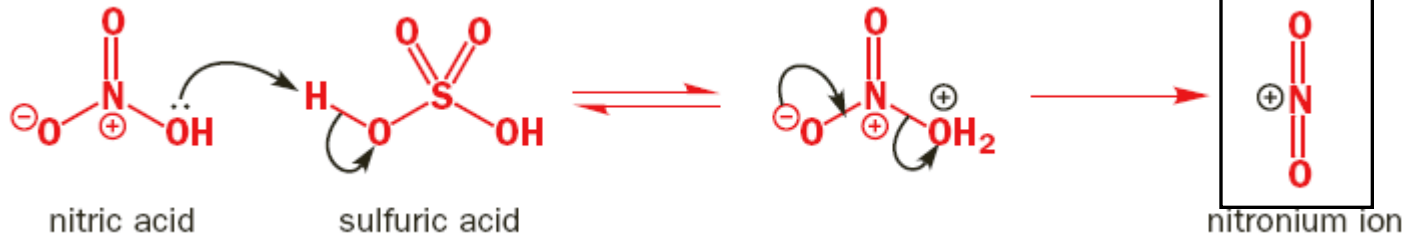
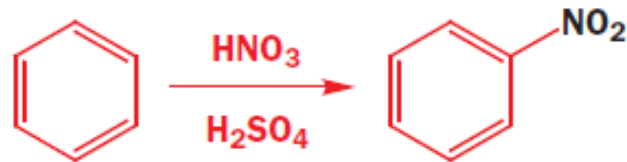
halogénezés

mechanizmus

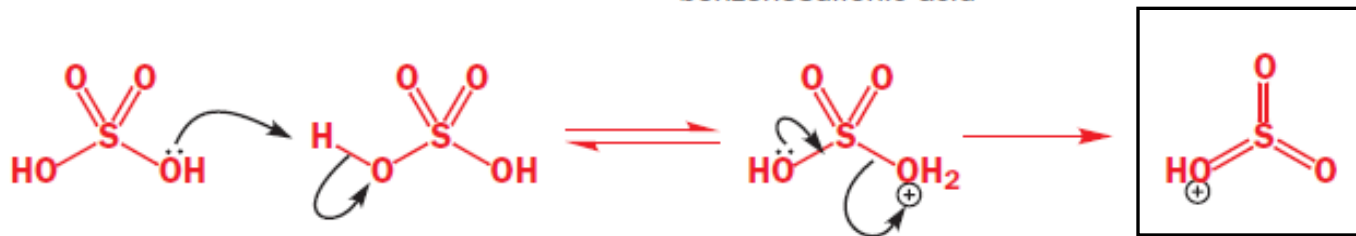
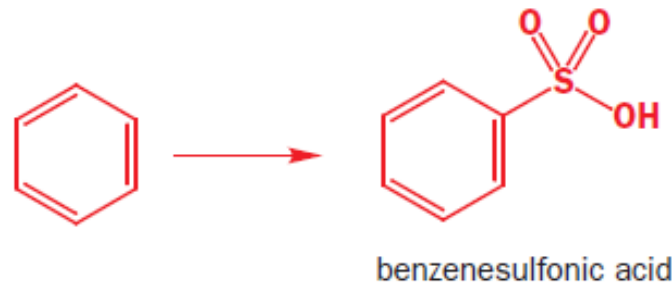

nitrálás

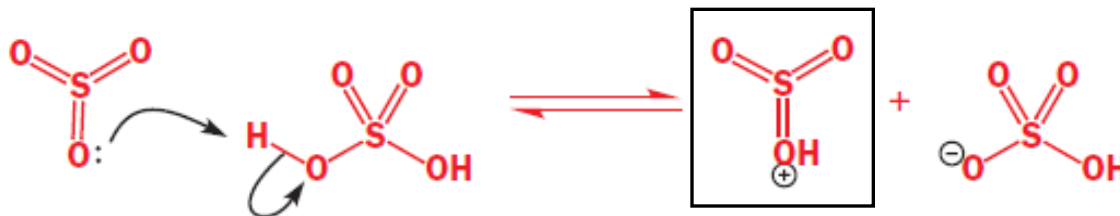

támadó ágens

szulfonálás

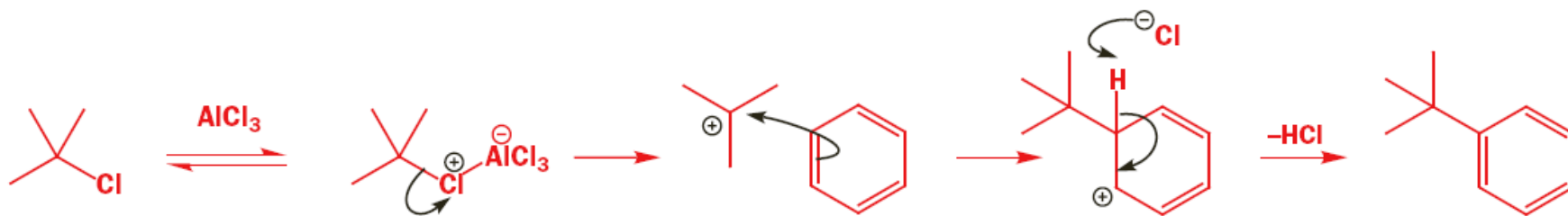

támadó ágens

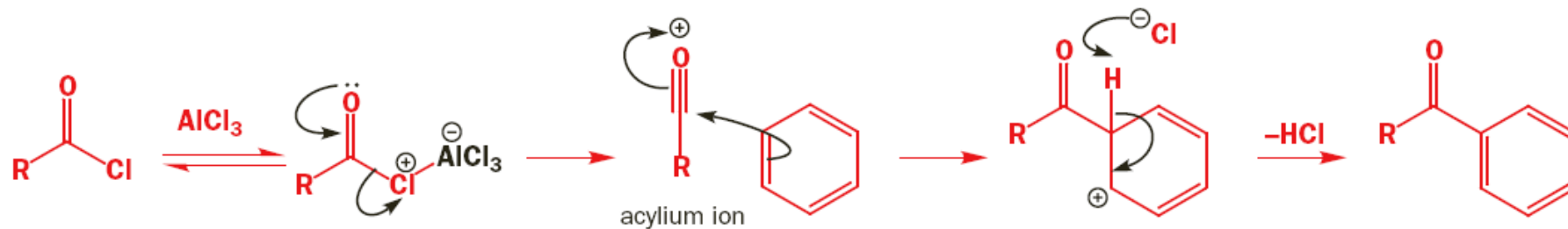

Friedel-Crafts reakciók

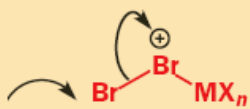
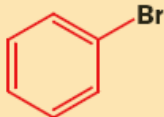
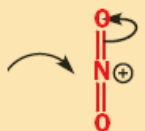
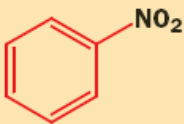
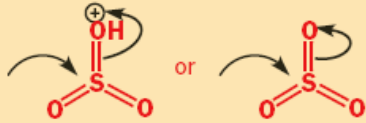
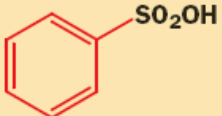

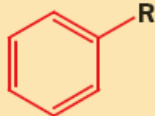

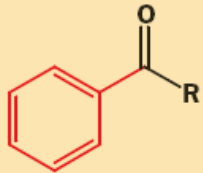
alkilezés

acilezés

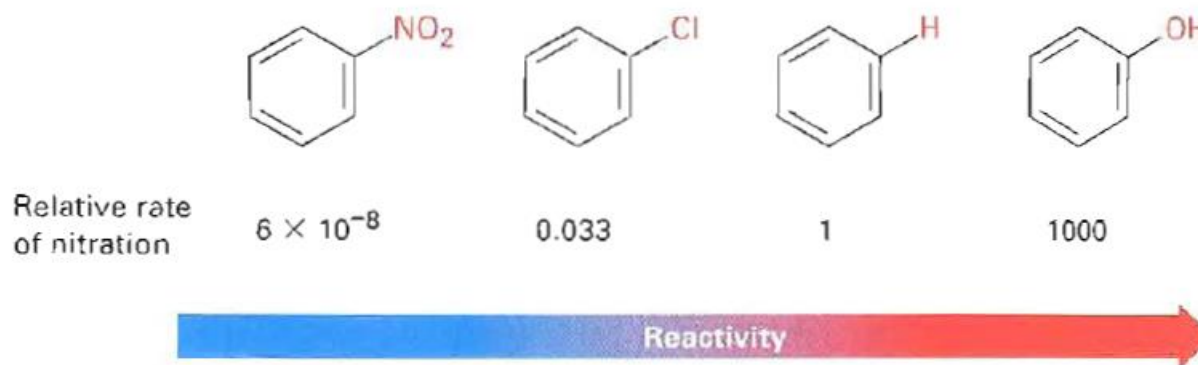

● Summary of the main electrophilic substitutions on benzene

Reaction	Reagents	Electrophile	Products
bromination	Br ₂ and Lewis acid, e.g. AlCl ₃ , FeBr ₃ , Fe powder		
nitration	HNO ₃ + H ₂ SO ₄		
sulfonation	concentrated H ₂ SO ₄ or H ₂ SO ₄ + SO ₃ (oleum)		
Friedel-Crafts alkylation	RX + Lewis acid usually AlCl ₃		
Friedel-Crafts acylation	RCOCl + Lewis acid usually AlCl ₃		

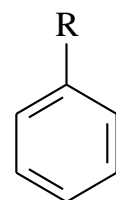
monosubsztituált benzolszármazékok reaktivitása

viszonyítási alap: a benzol hasonló reakciója

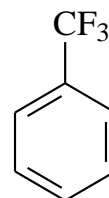
a szubsztituensek lehetnek aktiválóak vagy dezaktiválóak – ezt az induktív és mezomer hatások eredője dönti el

csak induktív hatás van

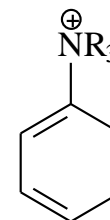
+I

aktiváló

-I

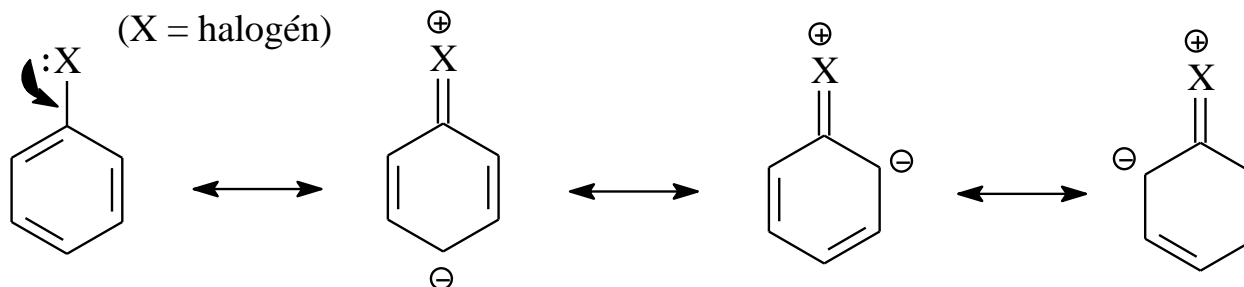
gyengén dezaktiváló

-I

erősen dezaktiváló

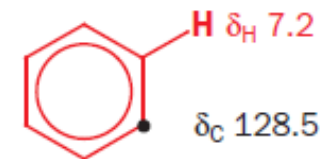
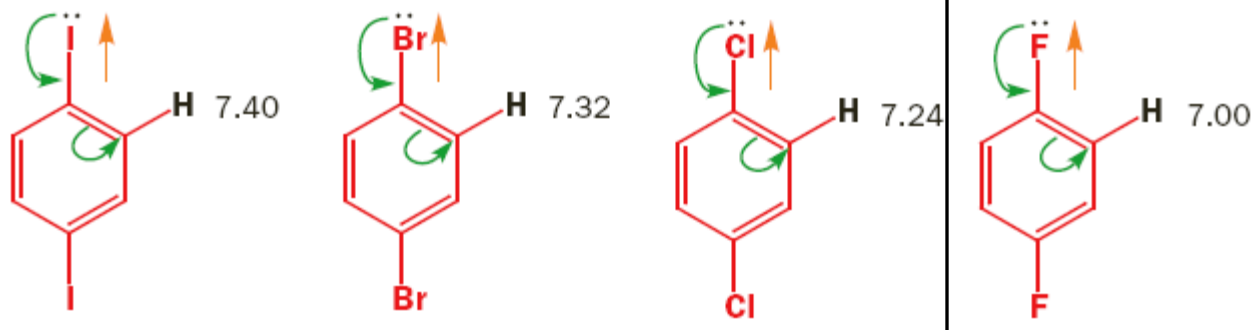
az elektronszívó induktív hatás (-I) erősebb, mint az elektronküldő konjugációs (mezomer) hatás [+M vagy +K] – gyengén **dezaktiváló szubsztituens**

kvantitatív skála – ^1H NMR mérések alapján

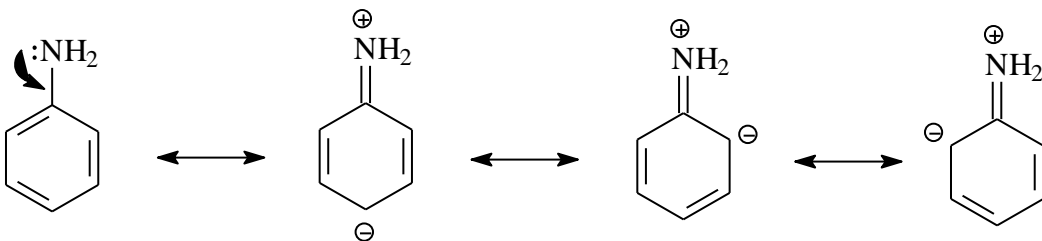
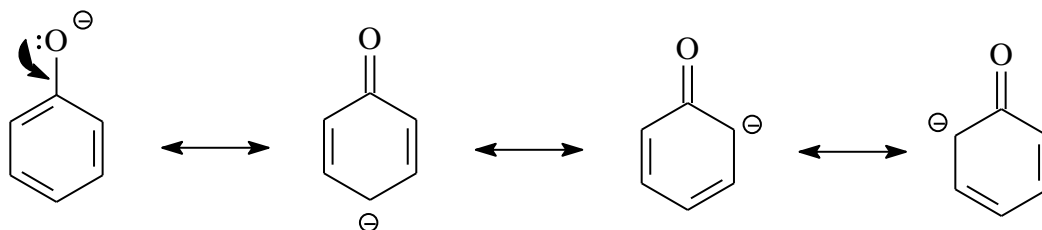
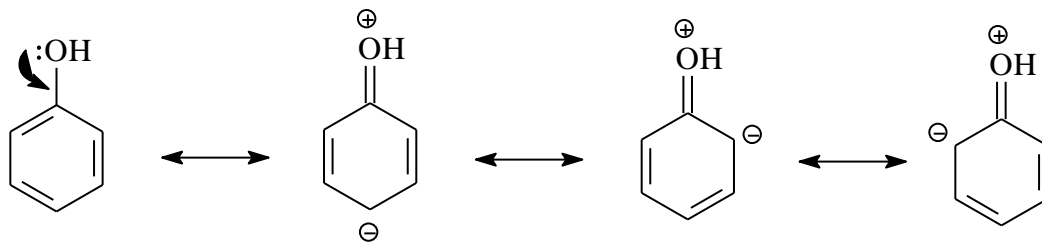
electron-donating and -withdrawing groups

balance between withdrawal by inductive effect and donation of lone pairs by conjugation

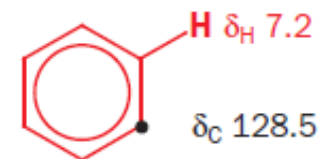
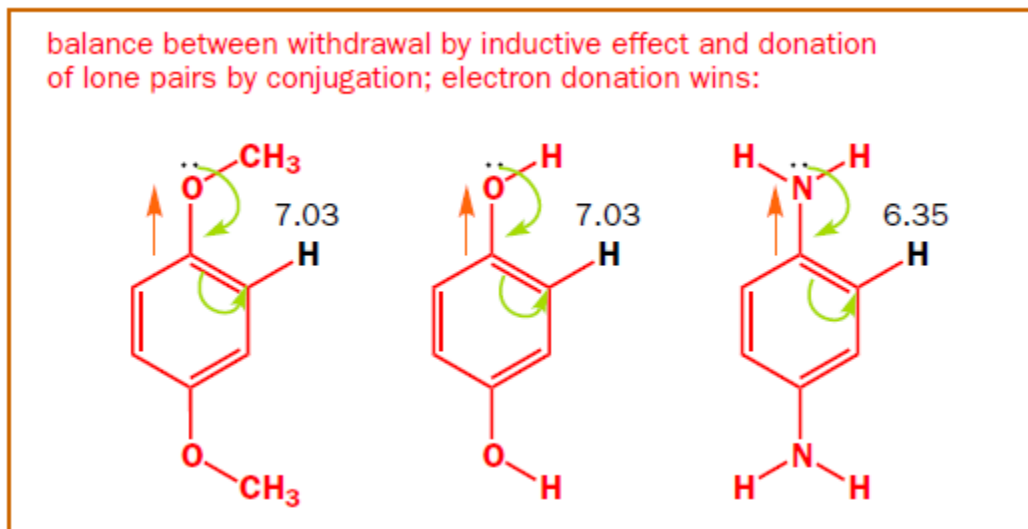
itt már elektronban gazdagabb a gyűrű, mint a benzolnál

az elektronszívó induktív hatás (-I) gyengébb, mint az elektronküldő konjugációs (mezomer) hatás [+M vagy +K] – **aktiváló szubsztituens**

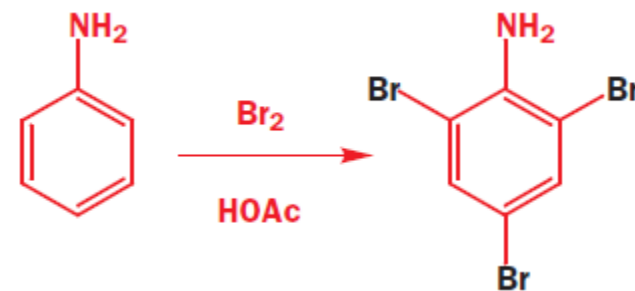
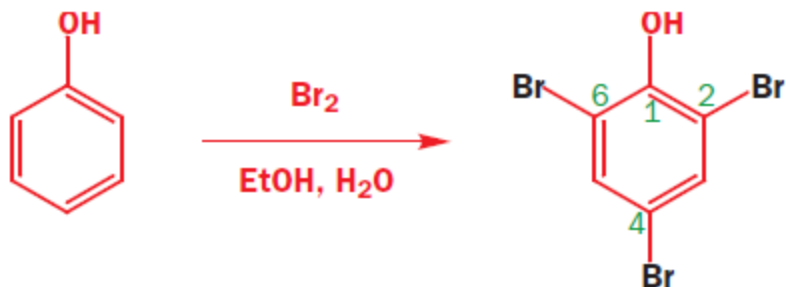

kvantitatív skála – ^1H NMR mérések alapján

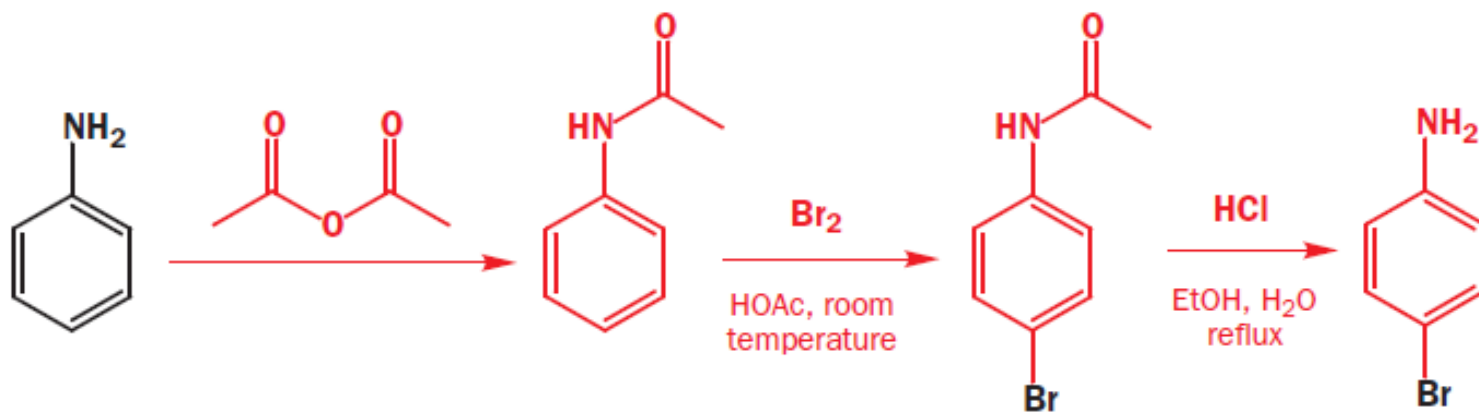
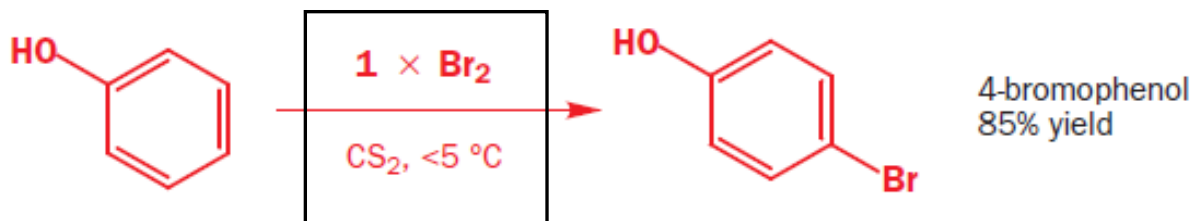
electron donating and electron-withdrawing groups

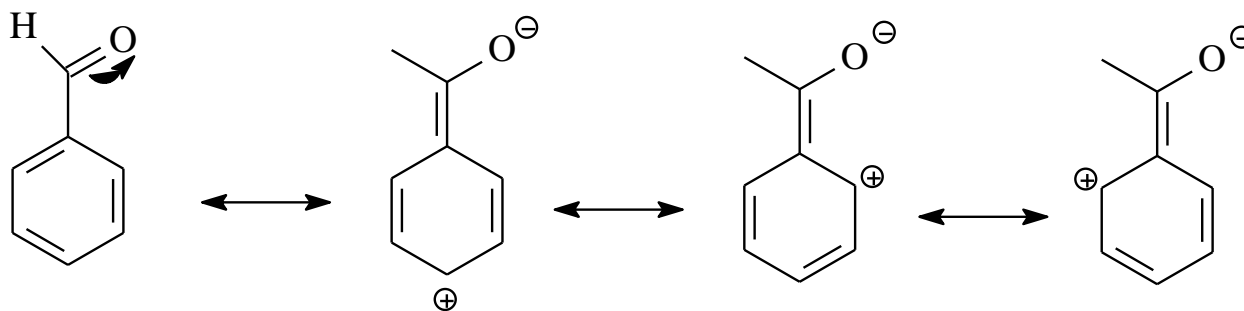
lehetnek eszméletlenül reaktívak – ez nem mindig jó

a reaktivitás moderálható

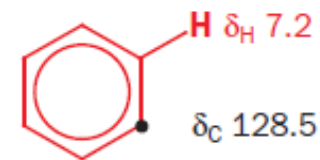
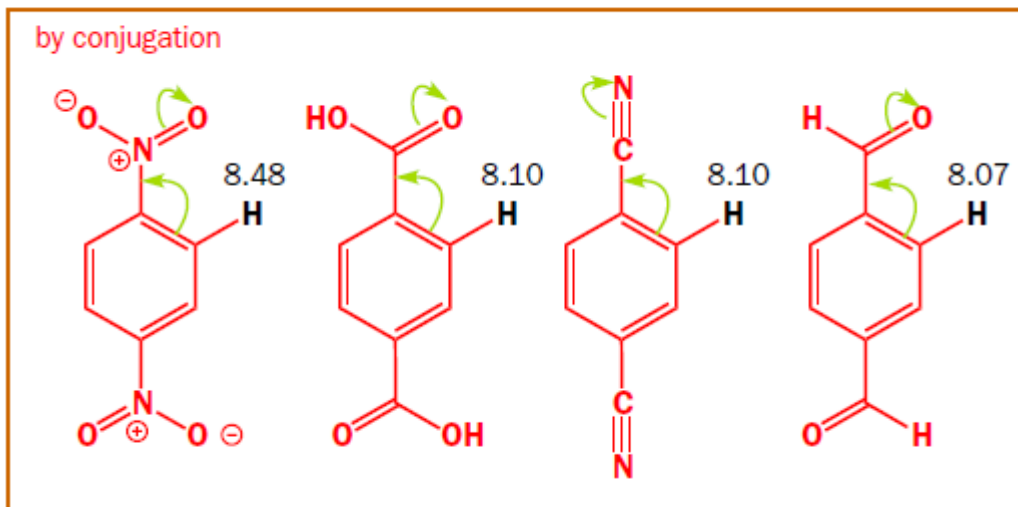

nincs inductív hatás, csak elektronszívó konjugációs (mezomer) hatás
[-M vagy -K] – **dezaktiváló szubsztituens**

kvantitatív skála – ¹H NMR mérések alapján

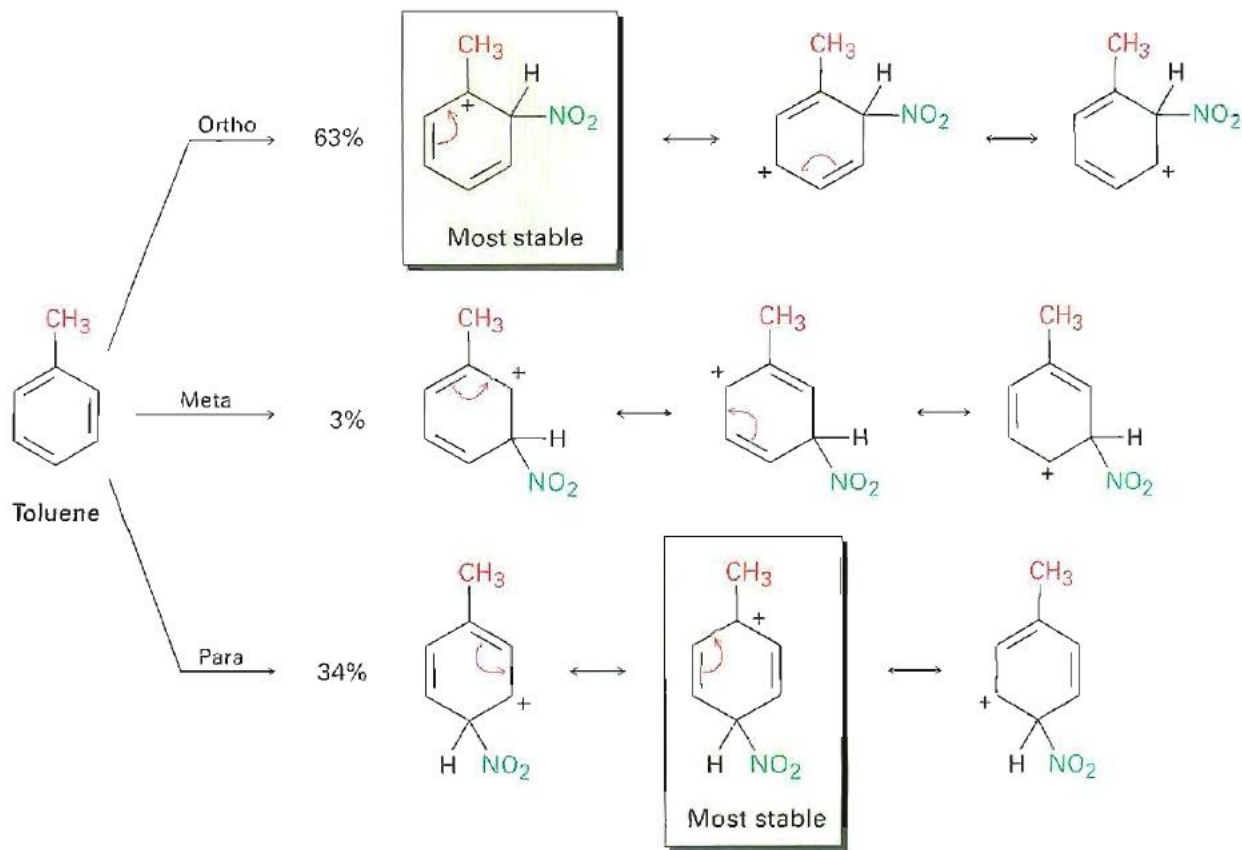
electron-withdrawing groups

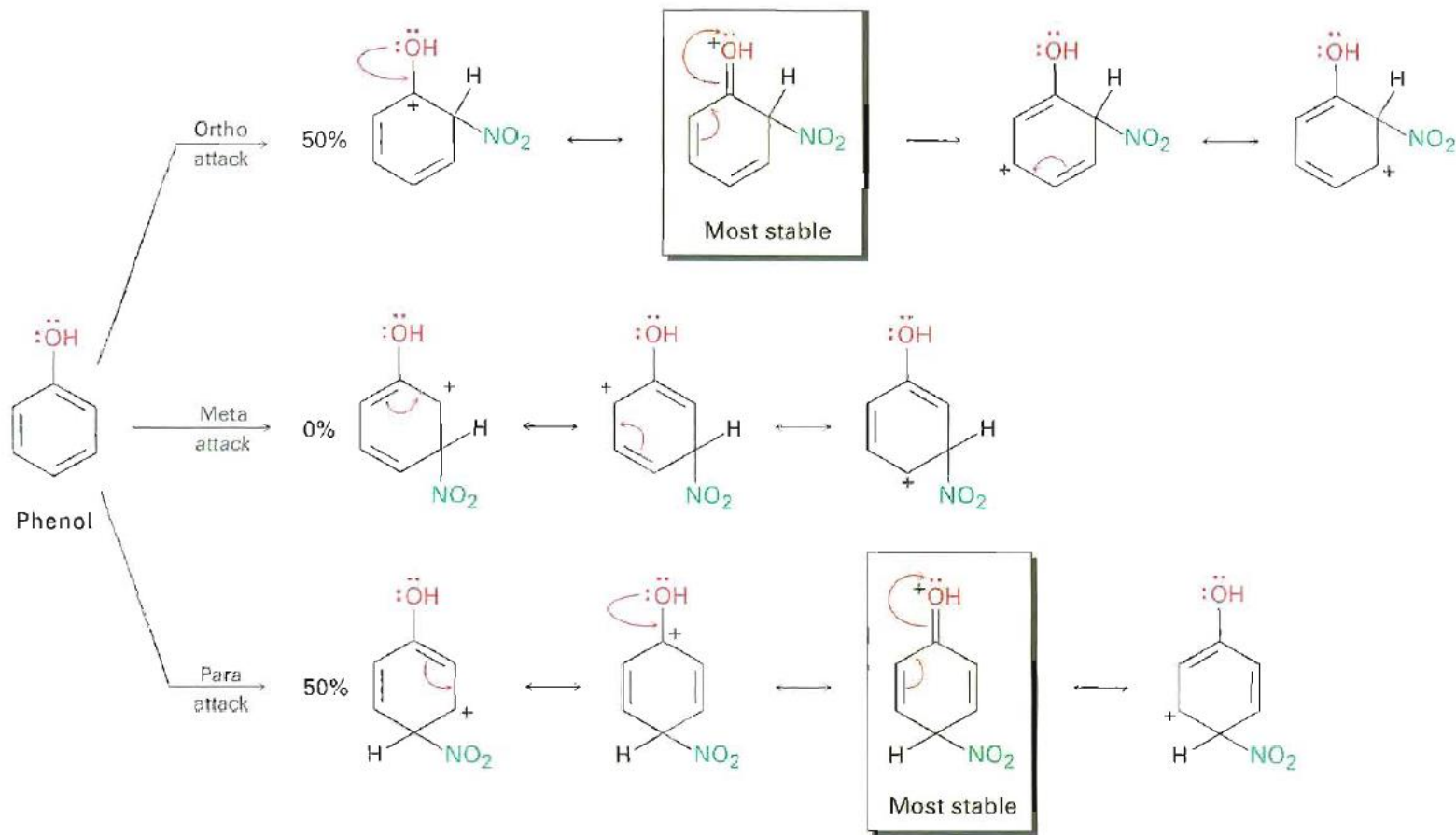
a bentl v  (mono)szubsztituens ir ny t  hat sa

a σ komplex stabilit s t vizsgáljuk, ez modellezi az  tmeneti komplexet (Hammond posztul tum)

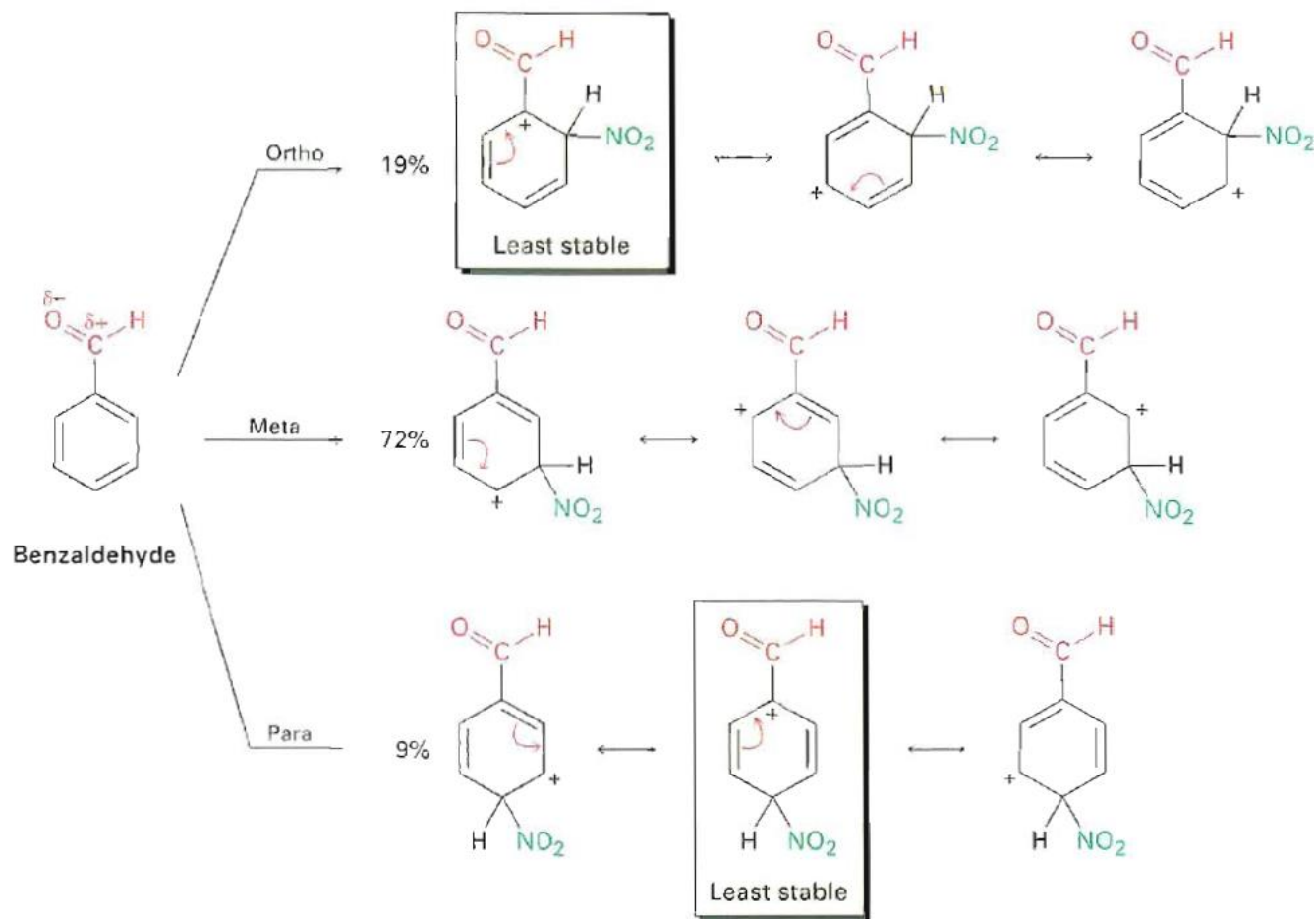
alkilcsoport a bentl v  szubsztituens

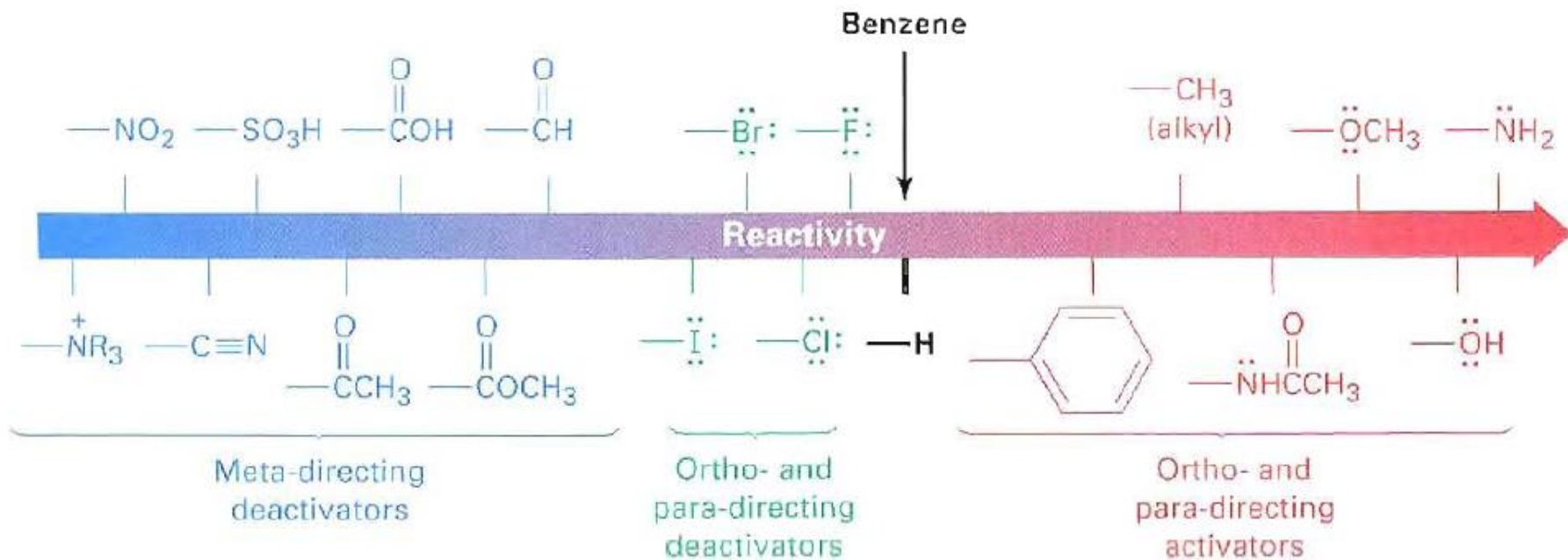
elektronszívó és elektronküldő hatású a bentlévő szubsztituens (-I, +M vagy +K)

elektronszívó hatású a bentlévő szubsztituens (I-O, -M vagy -K)

Összefoglalás

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE